

DS.5142.349.2021.DO

Siedlce, 25.10.2021 r.

DECYZJA Nr 616 /WN/21

Na podstawie art. 104 § 1 i § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2021 poz. 735), art 91 ust. 4 , art 89 pkt 2, art. 92 ust. 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021 poz. 710), działając z upoważnienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

po rozpatrzeniu wniosku,

Muzeum Regionalnego w Siedlcach, ul. Piłsudskiego 1, 08-110 Siedlce, woj. mazowieckie, w sprawie wyrażenia zgody na prace konserwatorskie i pozłotnicze przy rzeźbie Atlasa z wieży Muzeum Regionalnego w Siedlcach (wpisanego do rejestru zabytków pod nr A-46/234 decyzją z dnia 18.11.1959 r), na podstawie wykonanej wizji lokalnej oraz po zapoznaniu się z odpowiednią dokumentacją

wyrażam zgodę na prace konserwatorskie i pozłotnicze przy rzeźbie Atlasa z wieży Muzeum Regionalnego w Siedlcach

Konserwacja obejmuje:

- usunięcie z powierzchni metalu brudu a także produktów korozji
- wykonanie ewentualnych napraw w obrębie spoinowania blach
- poprawę seledynowo - zielonej wyprawy kolorystycznej posągu
- zabezpieczenie antykorozyjne obiektu
- usunięcie występujących odspojień warstwowych w obrębie kuli (globu) i użycie odpowiednich kitów do uzupełnień powierzchniowych
- opracowanie powierzchni kuli pod ponowne złocenie płatkowe
- pozłocenie i zabezpieczenie powierzchni kuli
- wykonanie odpowiedniego projektu podbudowy pozwalającej na montaż Atlasa na wieży
- wykonanie podbudowy mocującej posąg w oparciu o stal kwasoodporną.
- dokumentowanie realizowanych czynności opisowo i fotograficznie do wykorzystania w końcowej dokumentacji konserwatorskiej powykonawczej.

Szczegółowy zakres prac został określony w programie prac konserwatorskich, będącym załącznikiem do niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 28.09.2021 r. (data wpływu 28.09.2021 r.) przedstawiciel Muzeum Regionalnego w Siedlcach, ul. Piłsudskiego 1, 08-110 Siedlce, woj. mazowieckie, zgłosił się do Wojewódzkiego Mazowieckiego Konserwatora Zabytków z formalnym wnioskiem o wyrażenie zgody na prace konserwatorskie i pozłotnicze przy rzeźbie Atlasa z wieży Muzeum Regionalnego w Siedlcach. Obiekt ten został wpisany do rejestru zabytków pod nr A-46/234 decyzją z dnia 18.11.1959 r. Dnia 12.10.2021 pracownicy Mazowieckiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków dokonali oględzin przedmiotowej figury. Analiza oraz przeprowadzone dochodzenie wykazały, że planowane prace są niezbędne dla utrzymania właściwej wymowy historycznej warunków użytkowych i estetyki tej zabytkowego obiektu.

W związku z powyższym zezwala się na ich przeprowadzenie, **pod warunkiem** zachowania należytej staranności oraz poszanowania dla zabytkowej substancji przedmiotowego zabytku.

Ponadto, zgodnie z § 13, ust. 1, pkt 4 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2021 poz. 81) **na 14 dni przed rozpoczęciem prac należy wskazać uprawnioną osobę spełniającą wymagania o których mowa w art. 37c** ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021 poz. 710), która będzie kierowała przedmiotowymi pracami.

Zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021 poz. 710), prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru oraz podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni, wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W oparciu o wymienione wyżej przepisy oraz realizując obowiązki wynikające z art. 4 ust. 2, 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021 poz. 710), działający z upoważnienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, Kierownik Delegatury w Siedlcach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie postanowił jak w sentencji, uzgadniając zakres i sposób planowanego przedsięwzięcia jako niezbędny dla utrzymania właściwego stanu technicznego, warunków użytkowych oraz estetyki zabytkowego obiektu.

Wojewódzki konserwator zabytków może wznović postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia, o którym mowa w art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a następnie zmienić je lub cofnąć, w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania badań, prac, robót lub innych działań określonych w pozwoleniu wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku.

Termin ważności decyzji: 31.10.2022 r.

POUCZENIE:

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom – na podstawie art. 127a i art. 129 par. 2 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U. 2021 poz. 735) - odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Sportu w terminie 14 dni od jej doręczenia, za pośrednictwem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na adres: ul. Bema 4a, 08-110 Siedlce.

Jednocześnie informuję, iż stosownie do treści art. 127a k.p.a., w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Otrzymują :

1. Muzeum Regionalne w Siedlcach, ul. Piłsudskiego 1, 08-110 Siedlce
2. a/a

Miejscowość: Siedlce
obiekt: postać Atlasa ze zwieńczenia wieży
Muzeum Regionalnego

Atlas "Jacek" z wieży budynku Muzeum Regionalnego w Siedlcach. Fragment. Źródło- Internet <https://www.muzeumsiedlce.art.pl/o-muzeum/historia/>; dostęp 22. 09. 2021 godz. 10.09.

1. Krótko o historii. Kilkakrotnie uszkodzany budynek Ratusza wzniesiony w II połowie XVIII w. od 1928 roku pełni funkcję muzeum. Po II wojnie św. odbudowa objęła rekonstrukcję postaci Atlasa z pewnym opóźnieniem. Dopiero w 1962 roku Wojciech Jarnuszkiewicz miał wykonać 4 - metrowej wielkości figurę łącząc ze sobą trybowane blachy miedziane. Konstrukcję tę wspomagało wewnętrzne rusztowanie z rur stalowych, które w dolnej partii mocowały rzeźbę w zwieńczeniu kopuły. Korzystny dla rozwoju procesów korozyjnych układ miedź - stop żelaza, jak również wilgoć kondensująca się we wnętrzu figury spowodowały uszkodzenie konstrukcji kotwiącej. W styczniu 2000 r. podczas wichury skorodowane rury nie wytrzymały i nastąpił upadek rzeźby. Prace konserwatorskie objęły przywrócenie pierwotnej formy miedzianym pogiętym fragmentom i połączenie ich w całość. Stalowa, skorodowana konstrukcja wewnętrzna została zastąpiona analogiczną konstrukcją ze stali nierdzewnej. Niedostateczne przygotowanie montażu Atlasa w 2000 roku było przyczyną podobnego błędu polegającego na ponownym użyciu stalowych elementów do posadowienia rzeźby bez właściwego zabezpieczenia antykorozyjnego. Zaawansowany stan korozyjny elementów

posadowienia został ujawniony po zdemontowaniu Atlasa w bieżącym roku. Przeprowadzony demontaż powiązany jest z prowadzonym remontem wieży.

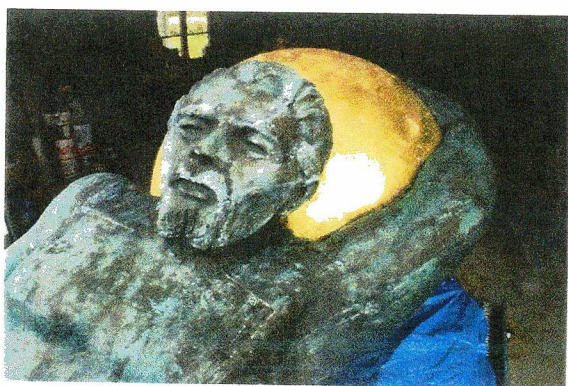
2. Obecny stan zachowania rzeźby. Określenie aktualnego stanu zachowania możliwe jest po dokładnym obejrzeniu obiektu w miejscu przechowywania Atlasa i wykonaniu dokumentacji fotograficzno - opisowej.

fot. 1. Atlas ze zwieńczenia wieży M R w Siedlcach w trakcie przechowywania po demontażu. Stan w dniu 21 września 2021 r.

Rzeźba została ułożona na miękkim podłożu na lawecie samochodowej umożliwiającej transport. Nie posiada uszkodzeń mechanicznych. Połączenia poszczególnych fragmentów pozostają w dobrym stanie. Wytworzona w trakcie ostatnich prac konserwatorskich zielono - seledynowa patyna scalająca kolorystycznie powierzchnię rzeźby pogłębiła w niewielkim stopniu swój odcień. Zabezpieczenie woskowe zostało praktycznie zmyte przez deszcze.

Uwaga! Brak informacji odnośnie stanu zachowania tyłu figury.

fot. 2 - 5. Atlas ze zwieńczenia wieży M R w Siedlcach w trakcie przechowywania po demontażu. Stan w dniu 21 września 2021 r.

Nieco gorszy stan prezentuje pożącona płatkowo kula dźwigana przez Atlasa.

na stronie 4:

fot. 6 - 9. Atlas ze zwieńczenia wieży M R w Siedlcach w trakcie przechowywania po demontażu. Fragmenty pokazujące pożąconą kulę. Stan w dniu 21 września 2021 r.

Zaznaczyło się miejsce połączenie półkul. Górna czasza została w znacznym stopniu pozbawiona złota wymywanego przez deszcze. Kolor żółty daje, widoczna teraz farba w tym kolorze nałożona przed złoceniem, a pełniąc funkcję podkładu pod płatki. Na pozostałej części osłoniętej nieco, złoto zostało wyraźnie przecienione, tak, że ujawniły się składy płatków. Uszkodzenia powierzchniowe powstały na skutek odspojenia się części warstw szpachlowych wyrównujących podłoże pozłoty. Być może uszkodzenia górnej półkuli są w jakiejś części skutkiem zadrapań ptasich pazurów czy też niekorzystnego oddziaływania ich żrących odchodów

Najgorszy stan zachowania pokazuje blaszano - kątownikowa konstrukcja wsporcza wykonana ze stali. Obowiązywały tu podobne kryteria rozwoju procesów korozyjnych jak w przypadku stalowej konstrukcji wewnętrznej zastosowanej w roku 1962.

Połączenia spawane zastosowane w czasie prac montażowych w 2000 r. utrudniły obecny demontaż i wymusiły przecinanie konstrukcji tarczami do cięcia metalu. Tym samym obcięte zostały również rury montażowe ze stali nierdzewnej.

fot. 10, 11. Atlas ze zwieńczenia wieży M R w Siedlcach w trakcie przechowywania po demontażu. Pokazane fragmenty konstrukcji stabilizującej rzeźbę wykonane ze stali. Stan w dniu 21 września 2021 r.

3. Proponowane postępowanie konserwatorskie

a/ w odniesieniu do samej postaci Atlasa

Zdjęcie Atlasa z wieży budynku M R pozwala na ocenę prac wykonanych przed dwudziestu laty. Sama figura Atlasa przetrwała ten okres bez znaczących zmian. "Zielona" patyna wzmocniła swoją strukturę, chociaż po zmyciu zabezpieczenia woskowego następowało także wymywanie tworzących się różnorodnych związków korozji miedzi. Świadczą o tym smużenia po spływach. Obecnie jest okazja do wzmocnienia "zielonej" patyny poprzez zastosowanie dostępnych związków patynujących (Patynol do patynowania na brązowo i zielono). Utrwalenie stanu wzmocnionej warstwy przypowierzchniowej można osiągnąć nakładając na powierzchnię inhibitor korozji miedzi - benzotriazol (BTA $C_6H_5N_3$ 1% + C_2H_5OH 99 %). Wreszcie właściwe zabezpieczenie powierzchniowe winno być warstwą dobrej jakości lakieru bezbarwnego (np Glasurit - sprawdzony lakier samochodowy stosowany do zabezpieczenia powierzchni brązów).

Usunięcie stalowej konstrukcji pozwalającej na osadzenie rzeźby na wieży pozwoli na częściowe sprawdzenie wnętrza Atlasa, stanu zachowania pianki poliuretanowej (wtrysniętej do środka w celu usztywnienia figury) oraz stanu maty szklanej z epoksydem wzmacniającej opierzenie.

Uwaga! Istnieje potrzeba zbadania wnętrza figury i stwierdzenia stanu zachowania. W tym celu należy sprawdzić przydatność profesjonalnej sondy z kamerą.

b/ w odniesieniu do kuli

Po pracach przygotowawczych na powierzchnię kuli należy nanieść złoto płatkowe z zachowaniem obowiązujących zasad technologii złocenia płatkowego. Analiza występujących uszkodzeń powinna zapobiec powtórzeniu się uszkodzeń powierzchni kuli w przyszłości. Dotyczy to rodzaju materiału z jakiego wykonano kity wyrównujące nierówności oraz - być może - sposobu ich nakładania.

Istotne jest usunięcie odprysków i uzupełnień podłoża masami dającymi gwarancję przed wystąpieniem miejscowych odspojień.

Także w przypadku kuli warto pokusić się o potwierdzenie dobrego stanu wnętrza poprzez zastosowanie sondy z kamerą. Do wnętrza kuli nie wtrysnęto pianki poliuretanowej.

Jako warstwę zabezpieczającą złocenia należy zastosować odpowiedni lakier bezbarwny.

c/ w odniesieniu do konstrukcji pozwalającej na bezpieczne osadzenie Atlasa na wieży

Obecną konstrukcję usunąć i wykonać nową konstrukcję ze stali kwasoodpornej, tak, aby możliwe było trwałe posadowienie figury poprzez wykonanie połączeń śrubowych, dających się zdemontować w przyszłości bez przecinania elementów konstrukcji. Sama konstrukcja i sposób jej montażu oraz montaż Atlasa na wieży powinny być zawarte w odrębnym opracowaniu wykonanym przez uprawnionego konstruktora. Projekt montażu rzeźby Atlasa winien wejść w zakres projektu remontu wieży.

4. Program prac konserwatorskich przy rzeźbie Atlasa podtrzymującego kule

a/ odnośnie samej figury:

- wykonanie dokumentacji opisowej i fotograficznej stanu zachowania przed przystąpieniem do prac
- usunięcie z powierzchni metalu brudu, kurzu i innych niekorzystnie działających związków, w tym także produktów korozji miedzi nie związanych trwale z podłożem z wykorzystaniem metod mechanicznych
- sprawdzenie połączeń poszczególnych elementów opierzenia figury i wykonanie ewentualnych napraw
- realizacja czynności pozwalających na stwierdzenie stanu zachowania wnętrza figury po zdemontowaniu stalowej konstrukcji stabilizującej
- wzmocnienie seledynowo - zielonych związków miedzi stanowiących kolorystyczną warstwę naturalnego zabezpieczenia - zastosowanie preparatów z rodziny Patynoli
- zastosowanie inhibitora BTA w celu ustabilizowania stanu korozyjnego w warstwie przypowierzchniowej miedzi
- zabezpieczenie antykorozyjne poprzez naniesienie warstw dobrej jakości i odpowiednio dobranego lakieru bezbarwnego

- dokumentowanie realizowanych czynności opisowo i fotograficznie do wykorzystania w końcowej Dokumentacji Konserwatorskiej

Uwaga! Zakres prac może ulec poszerzeniu po stwierdzeniu stanu wnętrza rzeźby.

b/ odnośnie kuli:

- wykonanie dokumentacji opisowej i fotograficznej stanu kuli przed przystąpieniem do prac
- usunięcie występujących odspojień warstwowych i użycie sprawdzonych kitów do uzupełnień powierzchniowych
- sprawdzenie stanu wnętrza z użyciem sondy z kamerą
- czynności przygotowujące powierzchnię do ponownego złocenia płatkowego
- połączenie powierzchni kuli
- zabezpieczenie powierzchni złoczonej przeciwdziałające uszkodzeniom warstwy złota
- dokumentowanie realizowanych czynności opisowo i fotograficznie do wykorzystania w końcowej Dokumentacji Konserwatorskiej

c/ odnośnie do konstrukcji pozwalającej na bezpieczne osadzenie Atlasa na wieży

- wykonanie projektu konstrukcji ze stali kwasoodpornej pozwalającej na montaż Atlasa po pracach konserwatorskich
- usunięcie konstrukcji stalowej i zastąpienie konstrukcją ze stali kwasoodpornej pozwalającej na trwałe posadowienie figury poprzez wykonanie połączeń śrubowych, dających się zdemontować w przyszłości bez przecinania elementów konstrukcji
- dokumentowanie realizowanych czynności opisowo i fotograficznie do wykorzystania w końcowej Dokumentacji Konserwatorskiej

d/ wykonanie Dokumentacji Konserwatorskiej zgodnie z odpowiednimi przepisami M K D N i S

5. Warunki wykonywania prac

Prace winni kierować konserwatorzy uprawnieni do działań przy obiektach metalowych. Konieczne jest zapewnienie właściwie zorganizowanego transportu pozwalającego na bezpieczne przemieszczenie obiektu do pracowni, a po zakończeniu czynności konserwatorskich na teren Muzeum Regionalnego. O zamiarze przemieszczania obiektu należy powiadomić właściwy Urząd Konserwatorski.

Pracownia konserwatorska powinna być odpowiednio wyposażona w urządzenia techniczne, także pozwalające na zmianę usytuowania obiektu w celu zapewnienia dobrego dostępu do całej rzeźby. Obiekt wymaga wydania pozwolenia na przeprowadzenie prac przez właściwy Urząd Konserwatorski.

Janusz Mróz

.....
Siedlce/Wrotnów - Miedzna/W-wa

6. Uprawnienia autora do wykonania opracowania konserwatorskiego

INSTYTUT SŁUŻBA OCHRONY ZABYTKÓW
Oddział Wojewódzki w Warszawie
00-450 WARSZAWA, ul. Szosowa 14
tel. 26-57-51, 26-57-52
008574351

Warszawa dn. 2.01.1994r.

WK.ZN/519/2733/94

ZASWIADCZENIE Nr 81

Na podstawie art 217 par 2 pkt. 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i par 19 i 20 rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dn. 11 stycznia 1994r. o zasadach i trybie udzielenia zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych, warunkach ich prowadzenia i kwalifikacjach osób, które mają prawo prowadzenia tej działalności (Dz U Nr 16, poz. 55) stwierdzam, że

Pan *ni* **JANUSZ MRÓZ**

urodzony *ni* /a/

zamieszkały *ni* /a/

posiada kwalifikację: **do prowadzenia prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych w zakresie konserwacji metalu**

Niniejsze zaświadczenie nie zwalnia od obowiązku każdorazowego uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac przy zabytkach, określonego przepisami powołanego wyżej rozporządzenia

Kopię zaświadczenia składa się do akt znajdujących się przy rejestrze wydawanych zaświadczeń o kwalifikacjach

Zaświadczenie wydaje się na wniosek zainteresowanego

Otrzymuje

Janusz Mroz

Z up. Wojewody warszawskiego
M. Bruźnicka
Mł. radca Marszałka
Wojewódzki Konserwator Zabytków

 RZECZOZNAWCA
Stowarzyszenia
Konserwatorów Zabytków

jest uprawniony do wydawania orzeczeń i ekspertyz
w granicach specjalności, dla których został ustanowiony

Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków
Zarząd Główny
ul. Szwoleżerów 9, 00-464 Warszawa
tel. 621-62-41 w 248, 621-54-77 fax 622-65-95

ZASWIADCZENIE Nr 44

Pan *ni* **Janusz Mroz**

otrzymał(a) zaświadczenie rzeczoznawcy Stowarzyszenia
Konserwatorów Zabytków w zakresie
Konserwacja drewna szkieletu i konstrukcji

Maryja Pabich
Przewodniczący
Komisji Kwalifikacyjnej
ZG SKZ

M. Bruźnicka
Zarząd Główny
Stowarzyszenia
Konserwatorów Zabytków

